

Erkek Maratoncularda Sosyal Çevre ve Ekonomik Durumun Spora Yönelmeye Etkisi

The Effects Of The Social Environment And Economical State On Their Towards Sports In The Male Marathon Racers

Mehibe AKANDERE*
Gülsüm BAŞTUĞ**
Zekeriya AKDOĞAN

ÖZET

Bu çalışma erkek maratoncularda sosyal çevre ve ekonomik durumlarının spora yönelmeye etkisinin olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye’de elit düzeyde spor yapan erkek maratoncular oluşturmaktadır. Anket formu, elit 40 sporcuya milli takım kamplarında ve yarışmalarda yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Araştırmada istatistiksel teknikler olarak; frekans, yüzde dağılımı ve X² teknikleri kullanılmıştır.

Sonuç olarak; araştırmaya katılan sporcuların, spora yönelme, başlama ve devam ettirme sürecinde sosyal çevreden etkilendikleri görülmüştür. Ekonomik durum ve gelirlerdeki farklılaşma ile gelir düzeyi arasında bir ilişki söz konusudur. Özellikle alt gelir grubundaki sporcuların uluslararası yarışlarda derece alamadıkları tespit edilmiştir. Herhangi bir meslekle uğraşmayan sadece meslekleri sporcu olanların uluslararası yarışmalarda daha başarılı oldukları görülmüştür. Bunun neticesinde sporcuların ekonomik durumları performanslarına etki eden önemli bir faktör olarak karşımıza çıkması anlamlıdır. Sporun toplum içinde yaygın hale getirilmesi ve belli başlı sporlar(futbol, basketbol, voleybol gibi) dışında da elit sporculara daha fazla maddi kaynak sağlanması, atletizm branşına çocuk ve gençlerin yönlendirilmesi için elit sporcuların model olarak gösterilmesi, tanıtılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Erkek Maratoncu, sosyal çevre, ekonomik durum, spora yönelme.

Çalışmanın Türü: Araştırma

ABSTRACT

Man isn't only a physical and physiological being but also an entity having psychological, sociologic and cultural features. Therefore, the situation in which the athlete takes place mentally and emotionally in sports environment is directly related to their towards sports. In our day, individuals, groups, societies watch the athletes, imitate them and see them as a symbol representing themselves in the contest they watch. Today, developed countries prefer play-fields rather than battle-fields to prove their superiority. Therefore all factors that effect athletes towards sport are evaluated and a positive improvement is provided. Also, sports' turning into a huge sector to several billion dollars increased the importance of sports, accordingly clubs and countries much more.

Here, the base of the athlete's success in this situation is founded on his doing sports in the healthiest and the highest performance. Because of all these reasons, the limits of bodily abilities, performance and scientific knowledge providing this performance are pushed in the last century.

It is known that there are many physical, psychological, social, economical and cultural mechanisms that are effective on athlete's performance. Therefore, to take into account all components, all determining and effecting factors of the performance also requires to do the necessary. Man isn't only a physical and physiological being but also an entity having psychological, sociological and cultural features. Therefore, social environment and economical situation affect the athlete's success in sports environment.

The "social environment" term has become to be used in a great variety of areas ranging from politics to science by entering our daily lives. Social environment is consisted of family, immediate surroundings, school-work environment and society mass communication and affected by these components. It is a fact that there is a relation between social development and economy since economical development creates social needs and economical development can't happen without social development.

This study has been carried out in order to find out whether there are any effects of the social environment and economical state of the male marathon racers on their performances or not.

The focal point of the research is formed on the male marathon racers in Turkey at the elite levels. The study-group of this research is consisted of 40 male marathoners doing sports at an elite level in Turkey. General review model being one of the descriptive research methods was used in this study. In order to determine the effect of male marathoners' social environment and economic conditions of their performances in the research, A questionnaire having reliability and validity in doctoral thesis about "Elite Athletes' relationship with social environment and The effect of social environment on tending towards the sports"(Kılıçgil(1998)) was applied to the male marathoners. In the research, frequency, percentage, weighted average X2 technique were used as statistical techniques and its significance was tested at 0.05 level.

* Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi

** Arş. Gör. Dr., Selçuk Üniversitesi

The sportsmen involved in the research are seen to be affected from the social environment during the inclination, start and maintaining period of the sport. The family is the first of all. And then close environment, school/work environment and mass media comes afterwards.

Most of the subjects are the university graduates. As for the occupational status, most are the civil servant sportsmen. Most of the subjects are of the middle-class as for their incomes. There is a significant relation between the economical state and difference of incomes with income level. Especially, the sportsmen who are in the lower-income group are determined not to place in a competition. However, the ones who are not dealing any occupation but their occupations are only being a sportsmen are found to be more successful at the international competitions. As the result of this, the fact that the economical state of the sportsmen faced one important factor affecting their performances is more significant to us.

In this study where the effect of social environment and economic conditions of the male marathon runners over their performance is researched, the variables that direct the subjects towards sports have been found to be respectively school environment (3,82), settlement (3,45), social circle (3,27), family(2,20).(Table 1) It has been found that the most effective environment that direct the subjects towards sports is school environment and teaching physical education being the most effective component of this environment has a strong influence. It is seen that it is the teaching physical education that mostly direct the students towards sports.(table 2) It is seen that subjects have been directed to the sports by physical education teacher to a large extent. It is thought that physical education teacher is effective as a model on students in school environment indicated as the most effective social environment in child's tending towards the sports.

We may say that physical education teacher influences the students as being a model in school environment that is determined to be the most effective social environment in child's inclining to sports. The success of school sports teams in school environment and the value given to the players in school have highly directed the subjects towards the sports.(table 3).A meaningful relation has been found between the subjects' inclining to sports and providing financial income ,getting regular income and it has been determined that they play sports to provide financial income.(table 4) One of the reasons why the choice of ensuring financial gain is high among the athletes may their worry of losing the good life conditions when they are unsuccessful at sports, such as education, health, nutrition, accommodation that they get when they do sports for long years, become professional and become successful at sports.

The subjects' playing sports for long years, being professional and their worry about losing ,when they are unsuccessful at sports, the good life conditions such as education, health, diet, sheltering that they get when they are successful at sports may be of reasons why getting financial income factor is highly popular for players. There is a meaningful relation between subjects' income levels and the ranks that they get in international competitions and it is observed that the individuals especially having low income levels can't place in international competitions(table 5). A meaningful relation has been found between the social environment, settlement, parents' educational background, job, career and the player's performance.(table 6)

As a conclusion; there is a significant relation between the economical state and difference of incomes with income level. Especially, the sportsmen who are in the lower-income group are determined not to place in a competition. However, the ones who are not dealing any occupation but their occupations are only being a sportsmen are found to be more successful at the international competitions. As the result of this, the fact that the economical state of the sportsmen faced one important factor affecting their towards sports is more significant to us. It may be suggested that sports should be made common in society and more financial support should be given to elite players as well apart from main sports such as football, basketball, volleyball, elite players should be shown as models and introduced in directing children and young's towards athletics branch.

Keywords: Male marathon, social environment, economical state, towards sports .

The Type of Research: Research

GİRİŞ

Günümüzde sporun bir meslek halini alması ve performans düzeylerinin gelişimi sporcuların çevreleri ile sosyolojik bir etkileşime girmelerine neden olmuştur (Açıkada ve Ergen,1990). Sporcuların performanslarına etki eden önemli faktörlerden birisi sosyal çevredir. Sosyal çevre; aile, yakın çevre, okul-iş çevresi ve toplum kitle iletişiminden oluşur ve etkilenir. Sosyal çevreyi oluşturan şartları, fiziksel, toplumsal ve kültürel öğelere ayırabiliriz(Kılıçgil,1998). Ailelerin sporla ilgili olması çocuğun spora katılımında, hatta sporun toplumun çoğunluğunca yapılmasında olumlu bir etkidir(Öztürk, 1998). Spora ilgi duyan anne ve babaların çocuklarını da spor yapmaya teşvik ettiklerini, anne ve babanın eğitim düzeyi yükseldikçe çocuğu da spor yapmaya teşvik ettiklerini tespit etmişlerdir (Amman ve ark. 2000).Sportif yarışmalar sosyalleşmenin önemli bir aracı olarak kabul edilir. (Öztürk, 1998). Atletizm, dünya genelinde birçok anne ve babanın; çocuğun eğitiminde, sosyal ruhun geliştirilmesinde, disipline olma ve mücadeleci bir yapı kazanmada, başkalarına saygılı olmada, her şeyin ötesinde kendine güven duygusunun gelişiminde tercih ettiği bir spor dalı halini almıştır (Bağırğan, 1999). Atletizm sporunun bir dalı olan maraton, 42.195 m. mesafeli oldukça uzun bir zamanda tamamlanabilen ve uzun süre mukavemet gerektiren bir koşudur (İşler, 1985) ve organizmaya getirdiği fizyolojik, psikolojik yük çok büyüktür (Akgün,1989). Spor branşlarının temeli olarak kabul edilen atletizmin, alınan bazı başarılarla rağmen Türkiye'de istenilen seviyeye çıkamadığı görülmektedir (TAF, 2003). Çağdaş toplumlar, sporu sosyal hayatın ayrılmaz bir parçası sayarken, geri kalmış toplumlar ise sporun önemini kavrayamamış ve göz ardı etmişlerdir. Günümüzde, toplumların

spora yaklaşımları, toplumların genel yapısını yansıtır. Spor aslında gelişmişliğin bir ölçütü olarak da kabul edilmektedir (Yetim, 2000). Ekonomi ve spor, çalışan halkın mutluluğunu tamamlamalıdır ve tamamlayabilir ve dengeli bir ilişkiyle çalışma yaşamının insancillaştırılmasına katkıda bulunabilir (Voigt, 1998). Bu gün spor ve ekonomi birbirini tamamlayan hatta birbirinin vazgeçilmez ögesi durumundadır. Bugün sporcular eski meslektaşlarının defne tacı ve erkeklik erdemlerinin aksine ekonomik, sosyal ve prestij yönünden sağladığı avantajlar için yarışmaktadırlar (Biçer,1994).Toplumların ekonomik açıdan gelişmişlik düzeyleri, insanların spora olan eğilimlerini artırdığı gibi devamını da sağlamaktadır(Demirbolat,1988). Bu bağlamda sosyal çevre ve ekonomik yapı insanların spora dönük taleplerini belirleyen önemli iki faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Kılıcıgil 1998).

Verilen bilgiler ışığında bu araştırma, bugüne kadar yapılmış çalışmalara katkı sağlama ve erkek maratoncuların sosyal çevre, ekonomik durumlarının spora yönelmeye etkisini belirlemek için yapılmıştır.

Problem Cümlesi

Erkek maratoncuların sosyal çevre ve ekonomik durumlarının spora yönelmelerinde etkisi var mıdır?

Alt Problemler

1. Deneklerin spora başlamasında etkili olan faktörler nelerdir?
2. Sosyal çevre faktörü ile spora yönelme arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Ekonomik düzey ile spora yönelme düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma grubunu Türkiye’de elit seviyede spor yapan, büyükler kategorisinde 20-35 yaş arası müsabık olan 40 erkek maratoncu oluşturmaktadır.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada betimsel araştırma yöntemlerinden biri olan genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrenden, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin bütününe ya da ondan alınacak bir grup, örnek veya örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 1998).

Veri Toplama Aracı

Araştırmada erkek maratoncuların sosyal çevre ve ekonomik durumlarının spora yönelmeye etkisini belirlemek için Kılıcıgil (1998)“Elit Sporcuların Sosyal Çevreyle İlişkisi ve Sosyal Çevrenin Spora Yönelmeye Etkisi”nin belirlendiği, güvenilirliği ve geçerliliği olan anket erkek maratonculara uygulanmıştır.

Araştırmada istatistiki işlemler eksel 11.0 SPSS for Windows paket programı ile yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesi için tüm sporcuların anketteki cevaplardaki frekans ve yüzde dağılımı hesaplanmışken, bazı soruların farklılıklarını test etmek için Ki-kare tekniği kullanılmış ve anlamlılık seviyesi hesaplanmıştır.

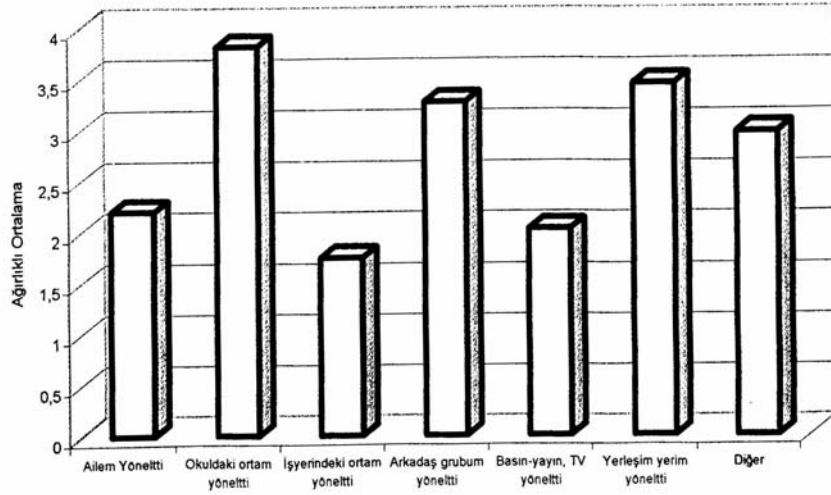
BULGULAR

Tablo 1. Denekleri Spor Yapmaya Yönelten Etkenlerin Analizi

Değişkenler	Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Ort.
a. Ailem yöneltti	19 %7.5	7 %17.5	6 %15.0	3 %7.5	5 %12.5	2.20
b. Okuldaki ortam yöneltti.	2 %5	4 %10	6 %15	15 %37.5	13 %32.5	3.82
c. İşyerindeki ortam yöneltti	24 %60	8 %20	4 %10	2 %5	2 %5	1.75
d. Arkadaş grubum yöneltti	5 %12.5	7 %17.5	4 %10	20 %50	5 %10	3.27
e. Basın-yayın, TV yöneltti	19 %47.5	9 %22.5	7 %17.5	2 %5	3 %7.5	2.02
f. Yerleşim yerim yöneltti	6 %15	4 %10	8 %20	10 %25	12 %30	3.45
g. Diğer	1 %2.5		38 %95	1 %2.5		2.97

Tablo1 incelendiğinde, denekleri spora yönelten değişkenler sırası ile okuldaki ortam (3.82), yerleşim yeri (3.45), arkadaş grubu (3.27), aile (2.20) olarak bulunmuştur.

Spora Yönelten Etkenler Grafiği

Tablo 2. Deneklerin spora yönelmelerinde etkili faktörlerin incelenmesi

Okuldaki Beden Eğitimi Öğretmeni Etkisi							
		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Okuldaki Ortam Yöneltti	Çok az		1 50.00%	1 50.00%			2 100.00%
	Az			3 75.00%	1 25.00%		4 100.00%
	Orta			3 50.00%	2 33.30%	1 16.70%	6 100.00%
	Fazla	3 20.00%		4 26.70%	5 33.30%	3 20.00%	15 100.00%
	Çok fazla				2 15.40%	11 84.60%	13 100.00%
	Toplam	3 7.50%	1 2.50%	11 27.50%	10 25.00%	15 37.50%	40 100.00%

$$X^2 = 45.76$$

$$P = 0.000$$

$$P < 0.05$$

Tablo 2 incelendiğinde, denekleri spora yönlendiren okul ortamı ile beden eğitimi öğretmenin etkisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p < 0.05$). Deneklerin spora yönelmede en etkili sosyal ortam olarak okul ortamı ve bu ortam içindeki birçok unsur içinde beden eğitimi öğretmenin etkili olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Deneklerin Spora Yönelmeleri ile Sporculara verilen değer arasındaki ilişkinin incelenmesi

Okul spor takımlarının başarısı ve okul içinde sporculara verilen değer							
		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Okuldaki ortam yöneltti	Çok az		1 50.00%			1 50.00%	2 100.00%
	Az		1 25.00%		3 75.00%		4 100.00%
	Orta		2 33.30%		4 66.70%		6 100.00%
	Fazla	3 20.00%		1 6.70%	9 60.00%	2 13.30%	15 100.00%
	Çok fazla			2 15.40%	4 30.80%	7 53.80%	13 100.00%
	Toplam	3 7.50%	4 10.00%	3 7.50%	20 50.00%	10 25.00%	40 100.00%

$$X^2 = 28.39$$

$$P = 0.028$$

$$P < 0.05$$

Tablo 3 incelendiğinde, denekleri spora yönelten en etkili sosyal ortam olarak okul ortamında okul spor takımlarının başarısı ve okul içinde sporculara verilen değer arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0.05$). Okuldaki ortam ve okulda sporculara verilen değer maratoncuları yüksek oranda spora yöneltmiştir.

Tablo 4. Deneklerin spora yönelmeleri ile düzenli gelir elde etme arasındaki ilişkinin incelenmesi

Düzenli Gelir Elde Etmek							
		Çok az	Az	Orta	Fazla	Çok fazla	Toplam
Maddi Gelir Sağlamak	Çok az	1 100.00%					1 100.00%
	Az		1 33.30%	2 66.70%			3 100.00%
	Orta		1 20.00%	2 40.00%	2 40.00%		5 100.00%
	Fazla	1 7.70%		1 7.70%	7 53.80%	4 30.80%	13 100.00%
	Çok fazla			5.60%	4 22.20%	13 72.20%	18 100.00%
	Toplam	2 5.00%	2 5.00%	6 15.00%	13 32.50%	17 42.50%	40 100.00%

$$X^2 = 49.09$$

$$P = 0.00$$

$$P < 0.05$$

Tablo 4 incelendiğinde, deneklerin spora yönelmesi ile maddi gelir sağlamak, düzenli gelir elde etmek arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0.05$). Sporcuların büyük oranda gelir sağlama ve maddi kazanç sağlamak seçeneğinde yoğunlaştığı belirlenmiştir.

Tablo 5. Deneklerin gelir seviyesi ile uluslararası yarışlarda elde ettikleri dereceleri arasındaki ilişkinin incelenmesi

	Derece Almamış	Derece Almış	Toplam
Üst Gelir Grubu	1 25.00%	3 75.00%	4 100.00%
Orta Gelir Grubu	11 42.30%	15 57.70%	26 100.00%
Alt Gelir Grubu	8 88.90%	1 11.10%	9 100.00%
Toplam	20 51.30%	19 48.70%	39 100.00%

$$X^2 = 7.03 \quad P = 0.03 \quad P < 0.05$$

Tablo 5 incelendiğinde, deneklerin gelir seviyesi ile uluslararası yarışlarda elde ettiği dereceler arasındaki anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p < 0.05$). Özellikle alt gelir grubundan bireylerin uluslararası yarışlarda derece alamadıkları gözlenmektedir.

Tablo 6. Deneklerin spora yönelmesi ile uluslararası yarışlarda elde ettikleri dereceleri arasındaki ilişkinin incelenmesi

	X ²	P
Çevre	0,40	0,52
Okul	19,78	000
Yerleşim yeri	1,44	0,69
Mesleki Statü (İşsiz-Diğer)	7,80	0,05*
Anne Öğr. Durumu	2,36	0,12
Baba Öğr. Durumu	2,77	0,25
Anne Mesleği	5,02	0,17
Baba Mesleği	1,19	0,87

Tablo 6 incelendiğinde, sosyal ortam, yerleşim yeri, anne-baba eğitim durumu, mesleği, mesleki statünü ile sporunun performansı arasındaki ilişki incelenmiş ve mesleki statünü ile sporunun performansı arasındaki anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0.05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Erkek maratoncularda sosyal çevre ve ekonomik durumlarının spora yönelmeye etkisinin araştırıldığı bu çalışmada; tablo 1 'de görüldüğü üzere denekleri spora yönelten değişkenler sırası ile okuldaki ortam (3.82), yerleşim yeri (3.45), arkadaş grubu (3.27), aile (2.20) olarak bulunmuştur. Bireyi etkileme olasılığı yüksek olarak beklenen aile spora katılım açısından arka sıralarda gelmekte, bireyin okul ortamı ve bu sosyal ortamın çocuğun görüşlerinde daha etkili olduğu belirlenmiştir. Tablo 2'de görüldüğü üzere, denekleri spora yönlendiren okul ortamı ile beden eğitimi öğretmenin etkisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğrencileri büyük oranda okuldaki beden eğitimi öğretmenin spora yönlendirdiği görülmektedir. Çocuğun spora yönelmesinde en etkili sosyal ortam olarak belirlenen okul ortamı içinde beden eğitimi öğretmeni model olarak öğrenciler üzerinde etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Beden eğitimi öğretmenleri spora yönlendirmede önemli sorumluluklar yüklenmektedirler. Beden eğitimi derslerinde kişi kendini tanıtır, tanıtır, yeteneklerinin sınırını bilir ve geliştirir, sağlıklı ve dinç bir vücuda sahip olur, kişisel becerileri gelişir, sportif aktivitelerle birlikte sosyalleşme sürecini hızlı bir şekilde yaşar (Kılıçgil, 1998). Ders dış faaliyetlere katılan öğrenciler okul takımlarında daha sonrada bir spor kulübünün üyesi olabilmektedirler. Okul takımlarında görev almak öğrenciler için bir gururdur. Çünkü bu sayede okulda herkes tarafından tanınır, sevilir ve parmakla gösterilirler. Bu başarı bile çocukları spora yönlendirmede bir etkidir. Beden eğitimi öğretmenleri de ülkenin sporcu kitlesi içerisinde bu çocukları çekmekte ve çocuk için spor belki de bir meslek haline gelmektedir (Karaküçük, 1989). Üniversite öğrencilerinin spor aktivitelerine katılımı algıladıkları çeşitli faydaları araştıran bir çalışmada, öğrencilerin spora katılarak sağladıkları faydalar sırası ile sosyalleşme, rekabet, sağlık, zinde kalmak ve liderlik özellikleri şeklinde belirlenmiştir. (Kelinske ve ark. 2001). Bu çalışma sonuçları bizim çalışmamız ile paralellik göstermektedir.

Tablo 3’de görüldüğü üzere, denekleri spora yönelten en etkili sosyal ortam olarak okul ortamında okul spor takımlarının başarısı ve okul içinde sporculara verilen değer arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0.05$). Okulda sporculara verilen değer denekleri yüksek oranda spora yöneltmiştir. Sporun sosyolojik boyutlarının bireylerin gelişimine, eğitime ve sosyalleşmelerine olan etkilerinin araştırıldığı bir çalışmada, aile teşviki olmasa dahi öğrencilerin spora olan ilgilenme düzeylerinin yüksek olduğu, sporun bir sosyalleşme aracı olarak algılanmasının cinsiyete göre farklılık gösterdiği, öğrencilerin sporun sosyalleşmeye olumlu etkilerinin bilincinde oldukları belirlenmiştir (Özdiñç, 2005). Çocuklarda sosyalleşme araçlarının spora yönlendirme durumlarının incelendiği bir çalışmada; aile, okul, akran grubu, kitle iletişim araçları olarak bilinen bu dört ana unsur bireylerin hayatında derin izler bırakmaktadır ve onların sosyalleşmesini ciddi oranlarda etkilediği belirlenmiştir (Tel, 2009).

Tablo 4’de görüldüğü üzere, deneklerin spora yönelmesi ile maddi gelir sağlamak, düzenli gelir elde etmek arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0.05$). Sporcuların büyük oranda gelir sağlama ve maddi kazanç sağlamak seçeneğinde yoğunlaştığı belirlenmiştir. Deneklerin uzun yıllar spor yapmaları, profesyonel olmaları ve sporda başarılı olduklarında elde ettikleri eğitim, sağlık, beslenme, barınma gibi iyi yaşam koşullarını sporda başarısız olduklarında kaybetme endişesi sporcularda maddi kazanç sağlama seçeneğinin yüksek olmasının nedenlerinden olabilir. Düşük eğitim seviyesine ve sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerden gelen çocukların, orta ve yüksek seviyedeki ailelerden gelen çocuklara göre daha kaygılı olduğu tespit edilmiştir (Önçağ ve Çoğulu, 2005).

Tablo 5’de görüldüğü üzere, deneklerin gelir seviyesi ile uluslararası yarışlarda elde ettiği dereceler arasındaki anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0.05$). Özellikle alt gelir grubundan bireylerin uluslararası yarışlarda derece alamadıkları gözlenmektedir. Beden eğitimi ve spor yüksekokullarında okuyan öğrencilerin aktif spor yapma durumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada; aktif spor yapmada etkili faktörler incelendiğinde belirgin olarak ailenin gelir düzeyi, branşlarıyla ilgili eğitim alıp almadıkları ve sporu seçme amaçları ile aktif spor yapma değişkeni arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Görücü, 2006). Gelir seviyesinin yüksek bulunduğu toplumlarda, birçok boş zaman faaliyeti gibi sporda daha hızlı bir gelişme içindedir. Gelir dağılımının adil oluşu, fertlere boş zamanın değerlendirilmesi bakımında kaynak sağlamakta ve spor için fertlere gerekli harcamayı sağlamaktadır (Erkal, 1986). Başarıda aile faktörü konulu bir çalışmada; ailelerin sosyo-ekonomik durumu incelenirken, ailenin gelir düzeyi, evin bulunduğu muhit, aile üyelerinin yaşadığı sosyal çevre ve toplum içerisindeki sosyal statüleri dikkate alınırken, öğrencinin okul başarısında ailesinin sosyo-ekonomik durumunun da etkisi olduğu tespit edilmiştir (Elmacıoğlu, 1998). Türkiye 1. ve 2. Atletizm liginde yarışan sporcular ile atletizmi bırakan elit sporcuların sosyo-ekonomik durumlarını belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmada, sporcuların atletizmden sağladıkları aylık kazançlarının çok düşük veya hiç gelir getirmediği, spordaki başarıları oranda gelir sahibi oldukları, sporcuların başarı durumunun gelir seviyesini etkilediği, deneklerin %11.1’i atletizm yaşantıları boyunca en az bir defa sponsor sahibi oldukları, %88.9’unun spor yaşantıları boyunca herhangi bir sponsor ile çalışmadıkları belirlenmiştir (Pekel ve ark. 2004). Bu çalışma sonuçları bizim çalışmamız ile paralellik göstermektedir.

Tablo 6’da görüldüğü üzere, sosyal ortam, yerleşim yeri, anne-baba eğitim durumu, mesleği, mesleki statünü ile sporcunun spora yönelmesi arasındaki ilişki incelenmiş ve mesleki statünü ile sporcunun spora yönelmesi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0.05$).

Aylık gelirin düşük olması cinsiyet ayrımı olmaksızın kaygı değerlerinin yükselmesinde etkili olduğu, artan gelir ve eğitim düzeyi ile birlikte bireylerin günlük yaşamlarında bir rahatlama meydana gelmekte ve buna paralel olarak durumluk ve sürekli kaygı puanlarında da bir azalma meydana geldiği belirlenmiştir (Marakoğlu ve ark.2003). Plessner, “mesleği profesyonel olmayan kişinin spor yapmasının, bir yerde çalışırken aynı zamanda spor yapmasının olanaksız olduğunun altını çizerken, günümüzde sporu sadece mesleği spor olan spor işçisinin yapabileceğini” söylemiştir (Kurt ve ark., 1997) Elit sporun en önemli özelliklerinden birisinin maddi kazanç sağlamak olduğu ifade edilmektedir (Kılıçgil,1998). Atletlerin sosyo-ekonomik durumlarına ilişkin yapılan bir çalışmada; sporcuların tamamına yakınının kazançlarının çok az olduğu ve sponsor bulamadıkları için yarışmalara iyi hazırlanamadıkları ve katılmadıkları tespit edilmiştir (Göktaş ve ark.2006). Çocuğun spora yönelmesi ile ilgili yapılan bir çalışmada, Anne ve babanın eğitim düzeyi yükseldikçe çocuğu spor yapmaya teşvik ettikleri tespit edilmiştir. Spora ilgi duyan anne ve

babaların çocuklarını da spor yapmaya teşvik ettiklerini belirlemişlerdir (Amman ve ark., 2000). Türkiye’de atletizm sporunu yapan elit seviyedeki atletlerin sosyoekonomik durumları incelendiği bir başka çalışmada, sporcuların yaptıkları spordan maddi kazanç sağlayamadıkları veya kulüp sayısının yetersiz olduğu belirtilmiştir. Bu durum saniye ve saliselerle mücadele edilen bu spor branşında daha iyi performansı ve yüksek seviyedeki başarıyı düşürdüğü tespit edilmiştir (Pekel ve ark., 2006). Bu çalışma sonuçları bizim çalışmamız ile paralellik göstermektedir.

Sonuç olarak; sosyal çevre ve ekonomik durumun spora başlamada ve sporcu başarısı üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Sporun toplum içinde yaygın hale getirilmesi ve belli başlı sporlar(futbol, basketbol, voleybol gibi) dışında da elit sporculara daha fazla maddi kaynak sağlanması, atletizm spor dalına çocuk ve gençlerin yönlendirilmesi için elit sporcuların tanıtılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Açıkada C, Ergen E (1990) Bilim ve Spor, Ankara: Büro Tek Ofset Matbaacılık.
- Akgün N (1989) Egzersiz Fizyolojisi, 3. Baskı, C. 1, Ankara: Gökçe Ofset Matbaacılık.
- Amman, M.T., İkizler, H.C. ve Karagözoğlu, C.(2000) Sporda Sosyal Bilimler, İstanbul:Alfa Yayınevi.
- Bağırhan, T. (1999). A.B.T.D, Ankara: sayı 36, s.3.
- Biçer,T. (1994) Spor Yönetimi Organizasyonu Ekonomik Birim Olarak Spor işletmeleri ve Uygulamadan Bir Örnek, Yayınlanmamış Doktora Tezi, M.Ü.Sos.Bil. Enst. Yönetim Organizasyon A.B.D.,İstanbul.
- Demirbolat A (1988) Toplum ve Spor. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Elmacıoğlu, T. (1998) Başarıda Aile Faktörü, İstanbul: Hayat Yayınları, s. 117.
- Erkal E. M (1986) Sosyolojik Açıdan Spor, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Göktaş, Z., Kalemoglu,Y., Özmaden, M.& Pekel, A.(2006). Balıkesir İlindeki Lisanslı Atletlerin Sosyoekonomik Durumları Üzerine Bir Araştırma, Kastamonu Eğitim Dergisi, 14 ,1, 323-332.
- Görücü, A. (2006) Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Okuyan Öğrencilerin Aktif Spor Yapma Durumlarının Belirlenmesi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sayı 16, 343-351.
- İşler M (1985) Okullarda Atletizm, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Karaküçük, S. (1989).Beden Eğitimi Öğretmeninin Eğitimi. Ankara: G.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası.
- Karasar, N. (1998)Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara: Nobel Yayınevi, 79-81.
- Kelinske, B., Mayer, B.W. & Chen, K.L. “Perceived Benefits from Participation in Sports: A Gender Study”, Women in Management Review, 16(2), pp. 75-84. 2001.
- Kılıçgil, E. (1998).Sosyal Çevre-Spor İlişkileri, Teori ve Elit Sporculara İlişkin Bir Uygulama.Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Konter, E. (1998).Sporda Psikolojik Hazırlığın Teori ve Pratiği. Ankara: BağırhanYayınevi.
- Kurt M, Atayman V ve Kurultay T (1997) Modern Sporun Dünü ve Bugünü. İstanbul: Sorun Yayınları.
- Marakoğlu, İ., Demirer, S., Özdemir, D., Sezer, H. (2003) Periodontal Tedavi Öncesi Durumluluk ve Süreklilik Kaygı Düzeyi, Cumhuriyet Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi, 6 (2), 72-79.
- Önçağ, Ö., Çoğulu, D. (2005) Ailenin Sosyo Ekonomik Durumu ve Eğitim Düzeyinin Çocuklarda Dental Kaygı Üzerine Etkisi, A.Ü., Diş Hek. Fak. Dergisi, 32(1), 45-54.
- Özdiç, Ö. (2005)Çukurova Üniversitesi Öğrencilerinin Sporun ve Spora Katılımın Sosyalleşmeyle İlişkisi Üzerine Görüşleri, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, III (2) 77-84
- Öztürk F (1998) Toplumsal Boyutlarıyla Spor Anakara: Bağırhan Yayınevi.
- Pekel, H. A., Aydos, L., Onay, M. (2004) Elit Atletlerin Sosyo-Ekonomik Durumları, Türkiye’deki Elit Atletlerin Sosyo-Ekonomik Durumları üzerine Bir Araştırma, 10. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi Bildirileri, 17-20 Kasım, Antalya.
- Pekel, H. A., Aydos, L., Onay, M. (2006) Türkiye’deki Elit Atletlerin Sosyo-Ekonomik Durumları Üzerine Bir Araştırma, Kastamonu Eğitim Dergisi,14, 2, 667-678.
- T.A.F. (2003) Türkiye’de Atletizm, www.taf.org.tr.
- Tel, M. (2009) Çocuklarda Sosyalleşme Araçlarının Spora Yönlendirme Durumları, The First International Congress Of Educational Research, 1-3 May, Çanakkale.
- Voigt, D. (1998) Spor Sosyolojisi, (Çev:Atalay,A.) Alkim Yayınları, İstanbul.s.188.
- Yetim,A,A. (2000) Sporun Sosyal Görünümü,G.Ü, Beden Eğitimi ve Spor Bil., Cilt5, Sayı1, s.63-72.